

Definicja i metody teologii pastoralnej / praktycznej

Ks. Maciej Ostrowski

Teologia pastoralna / teologia praktyczna

Szersze znaczenie (dyscypliny zajmujące się zbawczą działalnością Kościoła – czyli duszpasterstwem)

Katechetyka

Homiletyka

Liturgika

Teologia pastoralna

Misjologia, charytatologia

- Każda ➤ zajmuje się innym zakresem działalności Kościoła
➤ posiada własny warsztat metodologiczny,

Teologia pastoralna / teologia praktyczna

Wąskie znaczenie

Teologia pastoralna

- Zajmuje się działalnością Kościoła jako Ludu Bożego w świecie
- Różne ujęcia t. pastoralnej akcentują odmienne aspekty działalności Kościoła (eklezjologiczne, prakseologiczne, społeczne itd.)

Uwagi historyczne – różne koncepcje t. pastoralnej

Antropocentryczne – S. von Rautenstrauch

Biblijnoteologiczne – J.M. Sailer, M. Schenkl, A. Schramm

Teologiczne z nachyleniem eklezjologicznym (A. Graf, przyjmuje nazwę teologia praktyczna)

Klerykalistyczne

Koncepcje przed Vaticanum II – uwzględnienie miejsca laikatu w Mistycznym Ciele Chrystusa, 3 funkcje Chrystusa i Kościoła (C. Noppel, G. Ceriani)

Eklezjologiczne (F.X. Arnold, F. Klostermann, K. Rahner, M. Weber – Handbuch der Pastoraltheologie - F. Blachnicki)

Współcześnie przeważa koncepcja teologii pastoralnej w **ujęciu eklezjologicznym**

➤ **Eklezjologia esencjalna** – nauka o Kościele w ujęciu statycznym (istota, czym jest, jak skonstruowany przez Założyciela...)

➤ **Eklezjologia egzystencjalna** = teologia pastoralna – nauka o Kościele w ujęciu dynamicznym, Kościele „stającym się”, „urzeczywistniającym się” (jak funkcjonuje, jak spełnia misję daną przez Założyciela)

Teologia pastoralna / teologia praktyczna

- Nauka teologiczna o urzeczywistnieniu się Kościoła we współczesnym świecie (nurt eklezjologiczny, np. K. Rahner)
- Nauka o urzeczywistnieniu się Kościoła jako wspólnoty we współczesnym świecie (F.Klostermann)
- Krytyczna teoria praktyki w społeczeństwie (N.Greinacher)
- Nauka o praktycznej działalności Kościoła (R.Zerfass)

ks. Franciszek Blachnicki

„Pośrednictwo zbawcze [czyli duszpasterstwo] Kościoła musi być sprawowane w tym celu i w taki sposób, by uobecniało udzielanie się Boga w Chrystusie przez słowo i sakrament oraz warunkowało wolne przyjęcie tego udzielania się w Duchu Świętym przez wiarę i miłość dla wzrostu Kościoła”

Teologia pastoralna / teologia praktyczna

„Nauka zmierzająca za pomocą teologiczno-socjologicznej analizy konkretnej teraźniejszej sytuacji Kościoła do wypracowania aktualnych modeli teologicznych oraz odpowiadających im imperatywów i programów działania, według których Kościół, w tej konkretnej teraźniejszej sytuacji aktualizuje własną istotę, wypełniając misję pośrednictwa zbawczego” (ks. W. Piwowarski)

JAN PAWEŁ II, *Pastores dabo vobis*, n. 57

„Konieczne jest zatem studium określonej dyscypliny teologicznej — teologii pastoralnej, czyli praktycznej, będącej nauką refleksją o codziennym wzrastaniu Kościoła, w mocy Ducha Świętego, w kontekście historii; a więc o Kościele jako «powszechnym sakramencie zbawienia», jako znaku i żywym narzędziu zbawienia Jezusa Chrystusa, działającym przez słowo, sakramenty i posługę miłości”.

- Dyscyplina teologiczna
- Charakter praktyczny
- Naukowa refleksja nad wzrastaniem Kościoła (inaczej samourzeczywistnianie Kościoła)
- „W mocy Ducha Świętego” (Kościół instytucją nadprzyrodzoną, w której działa Bóg)
- Kościół jako «powszechny sakrament zbawienia», jako znak i żywe narzędzie zbawienia Jezusa Chrystusa

- Kościół działający w kontekście historii (uwzględnienie sytuacji historycznej różnej w różnych okresach)
- Kościół działający przez słowo, sakramenty i posługę miłości (refleksja nad podstawowymi funkcjami Kościoła).

METODY NAUKOWYCH BADAŃ

DEDUKCYJNE

PRZYJĘTY AKSJOMAT / PRAWDA NIEZMIENNA
(DEDUKCJA Z AKSJOMATÓW NOWYCH TWIERDZEŃ)

WNIOSEK NAUKOWY

USTALANIE FAKTÓW

(OBSERWACJA, ANKIETA, EKSPERYMENT ORAZ INTERPRETACJA, UZASADNIANIE I PORZĄDKOWANIE WYNIKÓW)

TEOLOGIA

NAUKI EMPIRYCZNE

INDUKCYJNE

Objawienie
Pismo św., Tradycja

dokumenty Kościoła
teologia: biblistyka, dogmatyka,
moralna, liturgika, prawo
kanoniczne itd.

WIARA

Analiza
w świetle
wiary

KRYTERIA DZIAŁALNOŚCI KOŚCIOŁA
realizacja misji Kościoła

**SYTUACJA
SPOŁECZNO
KULTURALNA**

Nauki szczegółowe

historia, socjologia, psychologia,
etnografia, językoznawstwo,
politologia, geografia, n. o kulturze itd.

WNIOSEK

PRZ. WIĘKSZA

DEDUKCJA

PRZ. MNIEJSZA

INDUKCJA

Paradygmat kard. Josefa Cardijna

WIDZIEĆ

- diagnoza
- aktualna sytuacja

OSĄDZIĆ

- refleksja
- ocena w oparciu o kryteria teologiczne
- odczytywanie znaków czasu (KDK 4, 62)

DZIAŁAĆ

- akcja
- podjęcie adekwatnych rozwiązań

- Indukcyjno – dedukcyjny charakter teologii pastoralnej ?

- Teologia pastoralna nauką teoretyczno – praktyczną ?

Co oznacza przesłanka „większa” ?

Kościół wpatruje się w nauczanie Założyciela i stamtąd wyprowadza swą misję (inaczej zagrażałby horyzontalizm, socjologizm)

Co oznacza analiza w świetle wiary ?

Odczytywanie znaków czasu, zadań ewangelicznych, które pozwala nam w rzeczywistości ziemskiej odkryć wiara

- **Znaki czasu** = „zjawiska, wydarzenia i procesy, w których przejawia się działanie Ducha Świętego, ingerującego w dzieje ludzkości przez pobudzania i oświecania ludzkich serc, które wymagają konfrontacji z nauką ewangeliczną i zaangażowania chrześcijan”

S. Bielecki, Leksykon teologii pastoralnej, 2006, s. 923

Na czym polegają kryteria działalności Kościoła?

- Na dziś
- Na przyszłość (przewidywanie przyszłości, planowanie ku przyszłości)

Teologia pastoralna jest **nauką normatywną**

- formułuje zespół norm i dyrektyw działania potrzebnych w kierowaniu Kościoła (dla poszczególnych osób odpowiedzialnych za określone zadania, dla wspólnot)
- Nie są to wskazania szczegółowe (rodzaj vademecum duszpasterstwa) ale postulaty zakorzenione w teologii

Interdyscyplinarność teologii pastoralnej

- Interdyscyplinarność w odniesieniu do teologii
- Interdyscyplinarność – pomiędzy teologią a naukami szczegółowymi (socjologia, psychologia, geografia, etnografia, językoznawstwo...)

Trudności wynikające z interdyscyplinarności

- Konieczność znajomości wyników różnych nauk, ich metod, umiejętność syntetyzowania zróżnicowanych danych

(pogłębimy omawiając paradygmat analizy prakseologicznej)

Paradygmat trzech etapów analizy pastoralnoteologicznej

(podwaliny w nurcie eklezjologicznym teologii
pastoralnej)

- K. Rahner, H. Schuster, F. Klostermann, G. Ceriani
- W. Piwowarski, R. Kamiński

TRZY ETAPY METODY TEOLOGII PASTORALNEJ

EKLEZJOLOGICZNY KRYTERIOLOGICZNY

refleksja naukowa nad Kościołem:

- istotą
- całością życia
- podmiotami zbawczej działalności
- funkcjami
- strukturami

KAIROLOGICZNY

SOCJOLOGICZNY

- analiza aktualnej sytuacji Kościoła
 - teologiczno-historyczna
 - teologiczno-socjologiczna
- analiza aktualnej sytuacji świata (jednostki i społeczeństwa)
- sprawdzanie skuteczności form działania Kościoła
- odczytywanie znaków czasu

PRAKSEOLOGICZNY

STRATEGICZNY

- Ustalanie zasad i dyrektyw działania Kościoła (autorealizacji)
 - na dziś
 - na przyszłość
- kształtowanie świadomości odpowiedzialnych

JEDNOŚĆ

ETAPÓW

Dziękuję za uwagę

Ks. Maciej Ostrowski